

BETÆNKNING

Afgivet af Familie og Sundhedsudvalget

vedrørende

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut til EM 2016 pålægges at fremlægge en national indsatsplan mod hash.

(Fremsat af medlem af Inatsisartut Mimi Karlsen, Inuit Ataqatigiit)

Afgivet til forslagets 2. behandling

Udvalget har under behandlingen senest bestået af:

Medlem af Inatsisartut Tillie Martinussen, Demokraterne, formand

Medlem af Inatsisartut Agathe Fontain, Inuit Ataqatigiit, næstformand

Medlem af Inatsisartut Jess Svane, Siumut

Medlem af Inatsisartut Laura Tàunâjik, Siumut

Medlem af Inatsisartut Ineqi Kielsen, Siumut

Medlem af Inatsisartut Ane Hansen, Inuit Ataqatigiit

Medlem af Inatsisartut Mimi Karlsen, Inuit Ataqatigiit

Udvalget har efter 1. behandlingen den 4. november 2015 under EM2015 nærmere gennemgået forslaget.

Forslagets indhold og formål

Forslagsstiller ønsker at Naalakkersuisut skal udarbejde en national indsatsplan mod hash i Grønland, og at denne skal fremlægges senest til EM 2016. Formålet med planen skal sikre en helhedsorienteret og koordineret indsats mod hash, da brug af hash udgør et stort samfundsproblem, foruden at hashmisbrug har store personlige, familiemæssige og økonomisk negative konsekvenser.

1. behandling af forslaget i Inatsisartut

Naalakkersuisut medgav i svarnotatet, at både hash- og alkoholmisbrug udgør et stort problem i Grønland med vidtrækkende negative konsekvenser for misbrugerne og for deres omgivelser. I strategien Inuuneritta II er der fokus på forebyggelse af misbrug af hash. Af

igangværende indsatser kunne Naalakkersuisut pege på programmet ”Tidlig indsats overfor gravide familier” og pilotprojektet ”Familielejligheden”.

Naalakkersuisut oplyste, at man allerede er i gang med at udarbejde en **handleplan mod hashmisbrug**. I handleplanen indgår blandt andet en kampagne til forebyggelse af brug af hash. I handleplanen vil der endvidere indgå udvikling og udarbejdelse af materialer til udfærdigelse af rusmiddelpolitikker på skoler, arbejdspladser, institutioner, foreninger og fritidsordninger. Hashhandleplanen skal støtte op om Handleplan for alkoholområdet 2013-2019 i Grønland.

Som følge af de allerede igangsatte initiativer indstillede Naalakkersuisut forslaget til forkastelse.

Siumut understregede, at hash er ulovligt i Grønland og at partiet altid er klar til at støtte initiativer til bekæmpelse af og misbrug af euforiserende stoffer. Siumut fremførte, at forebyggelsesindsatser er helt centrale for at befolkningen kan motiveres til at leve et sundere liv. Siumut var stærkt bekymret over den udbredte brug af hash blandt befolkningen i Grønland. Siumut støttede fuldt ud, at der skal være en hashpolitik i landet, så man kan komme problemet til livs. Siumut støtter op om de igangsatte og påtænkte initiativer fra Naalakkersuisut mod hashproblemet i Grønland. Da arbejdet omkring indsatser mod hashproblemet allerede ses påbegyndt, så fandt Siumut ikke behov for at støtte dette forslag.

Inuit Ataqatigiit støttede forslaget fuldt ud, da det skal sikres, at indsatserne mod hash skal stå mål med problemet. Hashproblemet og hashmisbruget er meget udbredt i Grønland og udgør et enormt skadeligt problem for befolkningen og samfundet som helhed. Hvis man ikke får problemet under kontrol, så vil samfundet genopleve de samme negative konsekvenser som fulgte af det høje alkoholforbrug i 1960'erne.

Inuit Ataqatigiit fremførte i deres ordførerindlæg en række konkrete forslag og indsatser som kunne optages i indsats- og strategiplanen mod hash. Inuit Ataqatigiit anførte at Selvstyret, kommunerne, herunder bygderne, politiet og det civile samfund i øvrigt skulle samarbejde koordineret om hashproblemet. Inuit Ataqatigiit fremførte, at tiltag og indsatser i Inuuneritta II er gode, men at indsatserne bør udvides, så de bliver helhedsorienterede, mere omfattende, og ikke mindst sammenhængende.

Demokraterne fandt det også påkrævet, at der sker en særlig indsats mod hashproblemet, der er stort, og som ødelægger mange mennesker, familier og relationer. Særligt lagde Demokraterne vægt på sårbare børn og unge som følge af hashmisbrug, samt forebyggende indsatser for at få bremse introduktion af hash til børn og unge. Ligeledes pegede Demokraterne på, symptomer på misbrug og opfordrede borgerne til at tale med deres børn om misbrug generelt, herunder hashmisbrug. Demokraterne var glade for, at Naalakkersuisut allerede var i gang med en række aktiviteter, og en konkret handleplan mod hash.

Demokraterne fremhævede, at borgerne i landet udgør en central aktør i at løse problemet med det udbredte hashforbrug. Siger borgerne nej til hash, så bliver hashproblemet løst. Demokraterne opfordrede Naalakkersuisut til at fortsætte arbejdet med hashproblemet, og sikre inddragelse af narkotika- og alkoholråd, misbrugskonsulenter, misbrugsbehandlingssteder samt vedvarende benytte medierne til at italesætte, informere og rådgive omkring hashproblemet. Med henvisning til de allerede eksisterende indsatser og aktiviteter i Naalakkersuisut, så indstillede Demokraterne forslaget til forkastelse.

Partii Naleraq fremhævede de store massive problemer med hash i samfundet, og benyttede lejligheden til at citere undersøgelse fra MIO, der belyser udbredelse af og kendskabet til hash blandt ganske unge. Partii Naleraq støtter planer om, at institutioner, uddannelsessteder og arbejdspladser bør motiveres til at have en politik mod hash.

Atassut fremhævede, at hash i Grønland trods mange indsatser fra politi og myndigheder forsat udgør et stort problem, hvorefter indsatserne kræver intensivt politisk samarbejde, så problemet bliver løst. Nye metoder, aktiviteter og indsatser synes påkrævet for at komme det voksende problem til livs.

På denne baggrund blev forslaget henvist til videre behandling i udvalget.

Udvalgets behandling af forslaget

Udvalget er i lighed med partierne i Inatsisartut enig i, at hashproblemet i landet er stort og skadeligt. Dette er dokumenteret i rigt mål, så nu er der behov for en samlet koordineret handleplan mod hashproblemet samt at denne handleplan skal have udgangspunkt i et tværdepartementalt samarbejde.

Det er endvidere påkrævet, at de samlede indsatser fra politi og Selvstyre står mål med problemets omfang. De samlede indsatser, - direkte, såvel som forebyggende skal intensiveres og justeres, således at problemet kommer under kontrol og elimineres. Problemets omfang med hash kræver dog også, at civilsamfundet og borgere bliver aktive medspillere i at få problemet løst. Sagde befolkningen allerede i dag NEJ til hash, så ville Grønland i morgen være hashfrit.

Trods de mange direkte og indirekte indsatser, så vil der, mens der sker 2. behandling af dette forslag om hash være borgere, der ryger og sælger hash lige rundt om hjørnet. Disse ulovligheder, synlige, som ikke synlige, synes at påkalde sig vilje til at tænke i nye baner og få flere til aktivt til at indgå i et samarbejde om løsninger. Vi skal som befolkning blive bedre til at tale om problemet og handle for løsninger mod problemet. Dette landsdækkende i byer og bygder. Der skal arbejdes målrettet mod en holdningsmæssig ændring til problemet med hash befolkningen imellem uanset, hvor man bor og hvem man er.

Man må spørge sig selv om eksempelvis et pengeløst samfund kunne være en løsning til at styrke politiets tekniske efterforskning og umuliggøre borgernes mulighed for at købe og sælge hash med de midler, der skulle gå til husleje, mad, forsørgelse og andre forpligtelser. Misbrug af hash fremmer i lighed med misbrug af alkohol og ludomani økonomisk uføre, og opretholder sociale problemer og konflikter borgere imellem, foruden at det splitter familier og samfund.

Myndighederne, medierne og det civile samfund har vide muligheder for at samarbejde om at inddæmme hashmisbruget og forekomsten af hash. Man kunne regionalt og lokalt arbejde for at fremme og italesætte en inddæmningspolitik, hvor man kunne bryste sig af hashfri byer, hashfri bygder, hashfri zoner, osv., således at misbruget ikke skulle tyrannisere samfundet og de familier og borgere, som ønsker at være fri for at blive tyranniseret af misbrug. Udvalget skal rette en stor ros og opmuntring til de mange borgere, der afholder sig fra at bruge hash, og som utrætteligt søger at hjælpe andre, og som tager afstand mod brug og misbrug af hash. De gode kræfter skal støttes og opmuntres, da de udgør samfundets fundament og støtter for et liv og et samfund uden hash.

Udvalget er fuldt ud klar over, at misbrug af det ene eller det andet i mange tilfælde dækker over ubearbejdede hændelser, overgreb, smerte, svigt ol, og at misbrugsbehandlingen ikke kan stå alene, men at der også skal arbejdes for at lindre og forebygge de forhold, der har udløst misbruget.

Udvalget skal benytte behandlingen af dette forslag til at fremhæve redegørelsen fra FM 2014 ”Misbrugsbehandling - behov og samfundsmæssige gevinster”, der entydigt gennemgår og dokumenter de enorme samfundsmæssige gevinster ved at tilbyde misbrugsbehandling i forhold til de væsentligste misbrugsområder i landet, hvilket er misbrug af alkohol, misbrug af hash og spilleafhængighed (ludomani). Redegørelsen blev i 2015 i uge 18 fulgt op af Naalakkersuisuts ”Forslag til national plan for fremtidens misbrugsbehandling”, der økonomisk skulle blive understøttet af midler afsat på hovedkonto 34.11.08 som fremhævet i svarnotatet til 2. behandlingen af FFL 2016.

Disse tiltag har udvalgets fulde støtte, men man skal til enhver tid være rede til at justere indsatserne, så de virker og har den forventede effekt. Udvalget skal særligt fremhæve behovet for, at handleplanen mod hash skal udspringe af et tværdepartementalt samarbejde og koordinering i Naalakkersuisut. I udvalget er der enighed om, at indsatserne og fokus mod misbruget i handleplanen skal berøre og vedkomme alle relevante ressortområder i Naalakkersuisut. Dette eksempelvis - socialområdet - sundhedsområdet - uddannelsesområdet - erhvervsområdet - arbejdsmarkedet, osv. Konsekvenserne af hashmisbruget rammer alle de nævnte sektorer og områder. Udvalget har i pressemeddelelse

rost Naalakkersuisoq for Uddannelse Nivi Olsens støttende udtalelser vedrørende de maritime uddannelsers meget offentlige udarbejdelse af hashpolitik, og fandt i den anledning lejlighed til at bede Naalakkersuisut om mere af den slags offentlig støtte imod misbrug af hash, samt mere konkrete handleplaner. Misbruget giver enorme sociale problemer, hvor mennesker fastholdes i social og økonomisk uføre. Konsekvenserne af hashmisbrug belaster sundhedsvæsenet, herunder psykiatrien. Hashmisbrugere har svært ved at gennemføre uddannelse og de skaber usunde studiemiljøer. Alle typer af misbrug har negative konsekvenser for arbejdsmarkedet og skaber og stimulerer en negativt arbejdskultur og et ustabilt arbejdsmiljø. Med hash og hashmisbrug følger kriminalitet.

Udvalget skal videre understrege, at den kommende handleplan mod hashmisbruget skal omfatte hele landet. Den skal være landsdækkende og omfatte og aktivere flest mulige. Udover de myndigheder, instanser og institutioner som nævnte af forslagsstiller og partierne, så skal vi også have idrætsforeninger og børn- og ungesagkyndige aktiveret med gode forebyggende indsatser mod hash. Handleplanen skal både være landsdækkende, men skal også sikre lokale indsatser og forebyggende tiltag og tilbud mod hash og hashmisbrug.

Møder

Den 11. november 2015 holdt udvalget møde med misbrugsbehandlingsselskabet *Katsorsaavik Nuuk ApS*, der gennem en længere årrække har erfaringer med misbrugsbehandling af alkohol, hash og ludomani samt blandingsmisbrug. For udvalget var det værdifuldt at få indsigt i de hidtidige misbrugsbehandlinger.

Man kunne blandt andet i det statistiske materiale fra Katsorsaavik aflæse, at 90 procent af de personer, der har været i misbrugsbehandling, selv er opvokset i misbrugshjem. Dette tal taler sit eget tydelige sprog om, at der skal findes løsninger mod misbruget, så misbruget ikke nedarves til kommende generationer.

Forslagets økonomiske konsekvenser

Det fremgår af § 33, stk. 1, i Inatsisartuts forretningsorden, at de økonomiske og administrative konsekvenser ved realiseringen af beslutningsforslag skal beskrives i forslagens begrundelse.

Udvalget har noteret sig, at forslaget i overensstemmelse hermed angiver de økonomiske konsekvenser ved forslagens realisering på den måde, at udgifterne til forslagens realisering ikke anses at overskride det årlige budget for en AC'er. Det anføres videre i forslaget, at midlerne kan findes indenfor de eksisterende bevillinger til Departementet for Uddannelse og Departementet for Sundhed, da disse Naalakkersuisut-områder allerede har problematikken som en del af deres opgaver.

Partierne står sammen om at løse hashmisbruget

Udvalget har bemærket, at der til 1. behandlingen af forslaget var mange konkrete forslag til projekter og indsatser mod hash fra partierne. For udvalget er det vigtigt, at der gives rum til en nærmere vurdering af disse konkrete forslag, så behandlingen af dette forslag bærer frugt, og løfter de fælles politiske målsætninger om at komme hashproblemet til livs.

Eftersom alle de politiske partier har øje for det store problem med hash i Grønland, og vil stå sammen om at løse landets hashproblem med flere forskellige forslag til aktiviteter og indsatser, så skal udvalget opfordre Naalakkersuisoq for Sundhed til snarligt at koordinere en invitation til partierne om dialog og forhandlinger om indsatserne og aktiviteterne i Naalakkersuisuts **handleplan mod hashmisbrug**. Dette vil betyde, at de enkelte partier vil kunne præge, påvirke og få medejerskab til de samlede indsatser mod hash og en prioritering af disse.

Naalakkersuisut skal ligeledes af udvalget opfordres til at invitere de politiske partier til en orientering om politiets indsats mod hash i Grønland, og samarbejde med de grønlandske myndigheder om problemet. Et sådant initiativ vil også kunne opbygge viden om de eksisterende og koordinerede indsatser mod hashproblemerne, hvorved de politiske tiltag og visioner får afsæt og udgangspunkt i disse konkrete indsatser og aktiviteter. Måtte det vise sig, at politiet og de grønlandske myndigheder mangler ressourcer og handlekraft, så vil de politiske partier kunne være en aktiv medspiller i kommende prioriteringer, og samtidig kunne lægge politisk pres for flere ressourcer og løsnings tiltag og løsningsforslag.

Ændringsforslag

Da problemet med hash i landet er meget omfattende, så agter udvalget at fastholde forslaget, så der i Naalakkersuisut sker en tværfaglig koordinering og en helhedsorienteret tilgang til problemet med hash i landet.

Udvalget er bekendt med, at Qeqqata Kommunia så sent som på kommunalbestyrelsesmøde den 26. november 2015 fik fremlagt en undersøgelse af skolebørns brug af euforiserende stoffer samt unges erfaringer med rygning. Undersøgelsen viste, at en stor andel af eleverne i kommunen har prøvet at ryge. Dette særligt i mellem- og ældstetrinnet. Desuden viste undersøgelsen, at mange elever har prøvet alkohol særligt blandt elever over 11 år, mens det kun er en lille del, der har prøvet snifning. Derudover oplever en stor del af eleverne, at der er problemer med rygning, alkohol og hash i deres hjem og i deres by/bygd.

Udvalget påskønner, at man i kommunen blandt andet er opmærksom på omfanget af disse problemer med både hash, rygning og alkohol blandt skolesøgende børn.

De seneste undersøgelser omkring anvendt hash i Danmark og Grønland viser endvidere, at

hashen bliver stærkere og dermed mere sundhedsskadelig, så der er grund til at tage problemet meget alvorligt, så vi også får forebygget de psykiske konsekvenser af hashforbruget i landet.

Vi har brug for både en styrkelse af misbrugsbehandlingen og de forebyggende tiltag og indsatser mod hash, foruden at indsatser mod hash til enhver tid skal tilpasses i forhold til problemets omfang og udbredelse.

Udvalget ønsker at fremskønne, at Naalakkersuisut får en helhedsorienteret og koordineret tilgang til problemet med hash i landet, så derfor fremsætter udvalget følgende ændringsforslag til forslaget:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut til FM 2016 pålægges at fremlægge en national indsatsplan mod hash.

Ved kommende invitationer fra Naalakkersuisut til partierne vil alle partier, og deres gode ideer og forslag kunne blive vurderet, realitetsbehandlet og vægtet i den samlede indsatsplan mod hashproblemet.

Udvalget finder, at forslaget er et forsøg på at sikre, at der udarbejdes en koordineret og samlet indsatsplan mod hashproblemet i Grønland. Udvalget påskønner og anerkender arbejdet og projekterne i Inuuneritta II. Udvalget ser frem til resultatet af de partipolitiske forhandlinger med Naalakkersuisut med henblik på at få strategi- og indsatsplanerne udvidet og justeret, hvorved man samlet kan nå de politiske målsætninger om at få hashproblemet i landet under kontrol. Udvalget påpeger, at der skal ske en særlig indsats for at værne børn og unge mod hash. Det er yderst bekymrende læsning i de gennemførte undersøgelser om børn og unges kendskab til og brug af hash, så dette påkalder i sig selv særlige forebyggende indsatser.

Udvalget ser gerne, at det øvrige Inatsisartut allerede på nuværende tidspunkt stod sammen om en samlet og koordineret national indsatsplan mod hash, så opfordringen til at støtte ændringsforslaget fastholdes. Jo tidligere en samlet indsatsplan kunne blive udarbejdet, desto bedre.

Udvalgets indstillinger

Udvalget indstiller i enighed det fremsatte ændringsforslag til vedtagelse og det oprindelige forslag til forkastelse.

Med disse bemærkninger og med den i betænkningen anførte forståelse skal udvalget overgive forslaget til 2. behandling.

Tillie Martinussen, Formand

Agathe Fontain

Jess Svane

Laura Tàunâjik

Ineqi Kielsen

Ane Hansen

Mimi Karlsen